

תוכן כללי

9..... דבר המכון

13..... מבוא

21..... צילומי שעדים מדפוסים הקודמים

25..... הקדמת פרי תואר המבואר

39..... הסכמות גדולי הדורות במהדורות השונות

51..... מפתח עניינים מפורט

א..... פרי תואר

קצא..... פסקי פרי תואר

הקדמת הרב בעל פרי תאר נר"ו - המקום יהי בעזרו

על שמועות טובות הוא אומר הטוב והמטיב. מן השמים השמיענו את קולו לאִשְׁרָנוֹ באישור כולל כל האישוריים, וברוכי מברכינן הטוב והמטיב, ואין טוב אלא התורה והמצוה אשר כתב

הקדמה מבוארת

הקדמת הרב בעל פרי תאר נר"ו [נ'טריה ר'חמנא ו'פרקיה] - המקום יהי בעזרו

פתיחה בשבח התורה

בתחילת דבריו לחיבורו על חלק יורה דעה מדגיש רבינו את ייחודו של חלק זה שבשולחן ערוך על פני חלק אורח חיים המצוי והשגור יותר, כי בעוד שאו"ח מיוסד כולו על ברכות סדר התפילה וכדומה שעיקרן תלוי במצות עשה בלבד, הרי שחלק יורה דעה הלכותיו הנדונים בשלל סימניו יש מהם המושתתים על מצות עשה, ויש מהם באיסורי לא תעשה.

על שמועות טובות² הוא אומר הטוב והמטיב³. מן השמים השמיענו את קולו בנתינת התורה, כדי לאִשְׁרָנוֹ - להעניק לנו טוב באמצעות התורה שהיא אישור כולל כל האישוריים - טוב הכולל את כל מיני הטובות והאפשר⁵, וברוכי⁶ מברכינן - וברך מברכים עליה הטוב והמטיב, שהרי ואין טוב אלא התורה⁷ והמצוה אשר כתב

ויצא עה"פ 'ותקרא את שמו אשר' (בראשית ל, יג), שהוא מאשר את העם בדברי תורה והמצוה שהוא האושר האמיתי.

הפועל 'אישור' מתפרש כענין שבח לאדם שאומרים לו 'אשריך וטוב לך', ועל פי זה פירשנו בפנים. אבל אפשר שכוונת רבינו לענין חיזוק, כמו 'אשרתא' בלשון חכמים, שהוא ענין חיזוק ונתינת תוקף. ראה רש"י כתובות פה. ד"ה אשרתא: 'אשרתא - לשון חזק, כמו ישר כוחך' [דהיינו יאשר כוחך, יחזק כוחך]. וזו כוונת חז"ל בדורשם 'אשר שברת - ישר כוחך ששיברת' (יבמות סב, וברש"י שם: אשר - לשון יישר).

6) על פי לשון הגמרא (ברכות נט.) 'אבל ברוכי ודאי מברך', ובכ"י פירנצה 'אבל ברוכי מברך'. והלשון 'ברוכי מברכינן' שגור בפיהם של אחרונים ספרדים כהחיד"א ועוד. [בדפוס] נראה שיש עוד אות אחרי הו"ד של 'ברוכי', ובדפוס וינה פיענחו 'וברוכיה מברכינן', ולפי זה אפשר שהכוונה שמברכים את ה' על התורה. אבל קשה להאמין שרבינו יתפוס שם זה, שהיה שמו של אחד מנביאי השבתאים הארורים, ונמנעו ישראל מלהשתמש בו, ולא יעלה זכרו באף אחד מספרי הרבניים. אבל יתכן שרבינו צירף שני תיבות 'ברוכי יה' לתיבה אחת דרך מליצה, עדה"כ (ישעיה תכג) כי זרע ברוכי ה' המה.

7) כמאמר חז"ל (אבות ג, ג) 'ואין טוב אלא תורה'.

1) לשון הגמרא (סוכה לג) 'דבר זה רבינו הגדול אמרו, והמקום יהיה בעזרו'.

2) היינו שמיעת תורת ה' וכדלהלן, שקיבלנוה בעשה ול"ת, וכדאיתא בזה"ק (יתרו פא:) על הפסוק בתהלים (סביב) אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי וגו', תאני רבי יצחק כמה דאת אמרת אנכי ולא יהיה לך. וראה לרבינו באור החיים פרשת יתרו (שמות כב, וז"ל, וראיתי לתת טוב טעם בהשמעת ה' לישראל שני דברות אנכי ולא יהיה לך, כי הם שני שרשים לשני כללות המצות, מצות עשה ומצות לא תעשה וכו', שבזה לא תמוש תורה מזרענו לעולם ועד.

3) לשון המשנה (ברכות ט משנה ב) בשינוי לשון קצת (כפי שהוא בלק"ש שמות רמז קעא) 'על שמועות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב'. וראה דברי רבינו באוה"ח עה"פ 'ושמחת בכל הטוב' (דברים לו, ד) שדרשוהו חז"ל 'אין טוב אלא תורה'.

4) על פי הכתוב "מן השמים השמיענך את קולו ליִסְרָךְ" (דברים ד, לו).

5) ואגב כך רומז רבינו בלשונו לענין התורה הכתובה אשורית, וכן לביטוי 'איסור כולל' הידוע בדן אין איסור חל על איסור (ראה יבמות לג, שבעות כד. ועוד). שהרי הספר הזה הוא חיבור על יו"ד, העוסק בעניני איסור והיתר. ואפשר שכוונת רבינו לרמז עוד בלשון אשר - לתורה, כדאיתא בספר צרור המור להמקובל רבי אברהם סבע (ויניציה תכ"ו), שכותב בפ'

להורותינו, המעשה אשר יעשה ישראל ואשר לא טוב עשות, אמרות טהורות וזכות וברות הדברים מפי עליון, ואל מקום קדשו באו.

דור מה רמו עיני שכלו, והורקו המים מכלי אל כלי עדי באו כלי פיו צר ושכשכו מים אל מים ולא זכו אל עין משפט וכל הבא אל עין קורא וחפר ומצא מים, אליהם יקרא עם"ק כי יתעסקו עמו לאמר לנו המים, את אשר טהרת טמאתי וגו', ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה, וכמעט שאין הלכה שאין אני קורא עליה מסה ומריבה.

הקדמה מבוארת

להורותינו⁸, המעשה אשר יעשה ישראל - מצוות עשה, ואשר לא טוב עשות - מצוות לא תעשה⁹. דברי התורה שהם אמרות טהורות¹⁰ זכות וברות - נקיות¹¹, והם הדברים שנאמרו מפי עליון, ואל מקום קדשו - המשכן - באו אל משה שהיה שומע הקול מבין הכרובים.

ביקורת על ספרים הגורמים לבלבול ולטעות

רבינו מעביר שבט הביקורת על ספרי עיון והלכה שנתרבו בדורות האחרונים שיש מהם שגורמים לבלבול וריבוי המחלוקות וזריעת ספק בהלכה, וחלקם

דור מה רמו עיני שכלו - הולכים בגדולות¹², וגם הורקו המים - מי התורה מכלי אל כלי - מחכם אל חכם בגלל טלטולי הגלות, והופג טעמים¹³, עדי באו אל הרוצה לדעת ההלכה, שהוא לעתים כלי שפיו צר¹⁴ ואין לבו רחב להבין דבר מתוך דבר, ושכשכו מים אל מים ולא זכו הלומדים אל עין משפט - אל עיון משפט התורה¹⁵, וכל הבא אל עין קורא¹⁶ - לעיין ולקרוא ההלכה בספרים, וחפר - ונתייגע לעיין ולחדש ומצא מים - מי התורה, לא הונח לו כי אליהם יקרא עם"ק - מתעוררת עליו מחלוקת כי יתעסקו עמו ת"ח אחרים לאמר לנו המים¹⁷ - אנחנו יודעים את ההלכה ולא אתה, את אשר טהרת טמאתי וגו'¹⁸, ויחפרו באר אחרת - ואם בא לענין אחר ולאסוקי משם שמעתא - ויריבו גם עליה¹⁹, וכמעט שאין הלכה שאין אני קורא עליה מסה ומריבה²⁰.

ובגולה לא הלך על פן עמד טעמו בו וריחו לא נמר' (דסה מח, יא), הרי שהורקה מכלי אל כלי אינה לטיבותא.

(14) על פי פרה ג, ו' המקדש בשוקת והטפי בתוכה - אע"פ שפיו צר'.

(15) רומז ללה"כ אל עין משפט (בדאשית יד, ז), והמשפט הוא רמז לדיני התורה.

(16) על פי לה"כ על פן קרא שמה עין הקורא' (שופטים טו, יט).

(17) עשה"כ ויריבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו (בדאשית כו, כ).

(18) הוא לשון רבינו ניסים בוידוי הגדול שלו: את אשר טהרת טמאתי, ואשר טמאת טהרתי.

(19) עשה"כ ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה (בדאשית כו, כא).

(20) לה"כ בשמות יז, ז, וראה דברי רבינו באוה"ח דברים כו, ז ומה גם בדורות האחרונים שרב עמלה להוציא לאור משפט אחד והלכה אחת, עיי"ש עוד.

(8) רומז ללה"כ 'והתורה והמצוה אשר כתבתי להוראתם' (שמות כד, יב), ונשנה בלה"כ במלכים (ב' יו, לו) 'והתורה והמצוה אשר כתב לכם'.

(9) רומז ללה"כ 'ואת המעשה אשר יעשו' (שמות יח, כ), 'ומבני ישראל יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל' (דה"א יב, לג), ואשר לא טוב עשה (יחזקאל יח, יח).

(10) עשה"כ אמרות ה' אמרות טהורות (תהלים יב, ז), דהיינו דברי התורה.

(11) בר היינו נקי, דוגמת קבר ידי ישיב לי (תהלים יח, כא).

(12) על פי הכתוב 'דור מה רמו עיניו ועפעפיו ונשא' (משלי ל, יג), וראה במלבי"ם שם 'כי ירימו את עיני עיונם לחקור בגדולות ובנפלאות מהם'.

(13) והרקה מכלי אל כלי מקלקלת את הנוזל המורק, כמו שראינו ששיבח הנביא את מואב ואמר 'שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא אל שמריו ולא הורק מקלי אל קלי'.

ויגדל עון בת עמי עד שעמדו מהם במריבה שאין עמה טענה, לזו יקרא שטנה, כל מרים יד
לחרוט בחרט אנוש על דברי הראשונים כי הם לשפים בעיניו, וכנגד דבריהם ישים מלתו
ויחתום עליו באין עומק רום ולא עומק תחת, וידיו לא שטף במים חיים.

והציקתני רוח בטני לטרוח טורח מצוה בקונטרים זה של יורה דעה, שהוא זוית תורה
-שעיני כל אליו ישברו כי תאוה נפשם לאכול בשר. בין מים העליונים - למים
התחתונים כמלא נימא, אשרי המחכה ויגיע לקלוע אליה אבן לראש פינת יקרת הדרת עזו -

הקדמה מבוארת

ויגדל עון בת עמי²¹ עד שעמדו מהם מחברי ספרים במריבה שאין עמה טענה²² - ונחלקו
על הקודמים להם בלי טענות אמיתיות, לזו - למחלוקת כזו יקרא שטנה²³, כל מרים יד
לחרוט בחרט אנוש²⁴ על דברי הראשונים כי הם לשפים בעיניו, וכנגד דבריהם ישים מלתו
ויחתום עליו את שמו, באין עומק רום ולא עומק תחת²⁵ - בלא הבנת עומק הענין, וידיו לא
שטף במים חיים²⁶ - לא טיהר וזיקק את שכלו במי התורה.

לפיכך נתעורר רבינו לחבר ספר זה

והציקתני רוח בטני²⁷ לטרוח טורח מצוה בקונטרים זה של יורה דעה, שהוא זוית תורה -
מקצוע בתורה²⁸ שעני כל אליו ישברו²⁹ - כולם זקוקים ומצפים לידיעתו, כי תאוה נפשם
לאכול בשר - ידיעת התורה³⁰.

בשבח מלחמתה של תורה ולומדיה

בין מים העליונים - האורות העליונים למים התחתונים למעשי האדם שמורידים אותם כמלא
נימא³¹, אשרי המחכה ויגיע³² להבין אמיתת התורה ולקלוע אליה אבן לראש פינת יקרת³³

(28) מקצוע הוא הזוית והפינה של דבר מרובע, כמו 'לשני
המקצועות' (שמות כו, כד) שבמעשה המשכן. ו'מקצוע בתורה'
(ב"ב קעה:) היינו חלק מסויים בתורה, ותפס רבינו לשון נרדף
למקצוע, דהיינו זוית.

(29) עשה"כ עיני כל אליך וישברו (תהלים קמה, טז).

(30) [הלשון 'כי תאוה נפשם' וכו' ע"פ דברים יב, כ] דברי
התורה נמשלו לבשר במימרא דרבי יוחנן (קידושין מג.) 'הרי
שולחן והרי בשר והרי סכין ואין לנו לאכול'. ואולי כוונת
רבינו גם לרמוז שכדי לאכול בשר בכשרות ובהיתר צריך
לדעת היטב ההלכות שבי"ד. ו'כי תאוה נפשם' היינו
כשתאוה נפשם לאכול בשר.

(31) ראה באוה"ח בראשית כח, טז על מעשים טובים
'כי בהתעוררות התחתונים יתעוררו מים העליונים
להשפיע אורות נוראים בסוד נשמתו'. הלשון רומז לדברי
הגמרא (תהיג טו, א) שאין בין מים העליונים לתחתונים
אלא כמלוא נימא.

(32) לה"כ בדניאל יב, יב.

(21) כלה"כ איכה ד, ו.

(22) לשון המשנה (ב"ב מא.) 'חזקה שאין עמה טענה'.

(23) רומז ללה"כ ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה
(בראשית ט, כא)

(24) עשה"כ וכתב עליו בחרט אנוש (ישעיה ח, א).

(25) רומז לשנים מתוך עשר הספירות המובאות בספר
יצירה (פרק א, ה) 'עומק רום ועומק תחת'.

(26) לה"כ וידיו לא שטף במים (ויקרא טו, יא), והוסיף רבינו
מילת 'חיים' לפי שהוא מדבר על התורה שהיא חיים
למוצאה, כפי שרמוז בשם ספרו עצמו 'אור החיים' -
כביאורו בסוף הקדמתו 'לזה ציינתיהו אור החיים, שם זה
מיוחס לבורא עולם הנקרא חיים דכתיב ומלך חיים, ולתורה
שנקראת חיים דכתיב תורת חכם מקור חיים', וכמ"ש
בספר הבהיר (סי' קנא): חיים זו תורה, שנאמר (דברים ל, יט)
ובחרת בחיים, וכתוב (שם, כ) כי היא חיך ואורך ימים. וראה
עוד להלן בהערה 82.

(27) לה"כ איוב לב, יח.

מפתח ענינים מפורט

הלכות בשר בחלב

הענינים שבאו בכתב מודגש, הם ענינים שנתבארו במדור 'יפה תואר'

סימן פז – באיזה בשר נוהג דין בשר בחלב והיאך נקרא בשול

- מדכתיב בלשון בישול ילפינן תרתי..... א
- דעת אונקלוס שתרגם בכל המקומות 'לא תאכל'..... א
- (א) כמה לוקין על לאו אחד שנכפל כמה פעמים..... א
- שיטות התנאים ואמוראים והנפק"מ לדינא..... ב
- דין בב"ח שלא כדרך הנאה להלכה..... ב
- (ב) מקור נוסף לאיסור הנאה מבב"ח..... ב
- (ג) האם יש שיטה בש"ס שלוקין גם שלא כדרך בישול..... ג
- מלקות באכילה הנאה ובישול..... ג
- (ד) אם עונשין מכח גזירה שוה..... ג
- מחלוקת רש"י ורמב"ם אם הנאה חשיב שלא כדרך..... ה
- (ה) הטעם שבשר בחלב נחשב דלא כתיב ביה אכילה..... ה
- (ו) ביאור דברי הרמב"ם שאין חיוב רק באכילה כדרך הנאה..... ו
- להרמב"ם אם יש איסור תורה בשלא כדרך הנאה..... ז
- תמיה דלהכסף משנה לא משכחת לה איסור הנאה מה"ת..... ז
- בדברי המגיד משנה דאיסור הנאה הוי כחצי שיעור..... ח
- הטעם שהתירו איסור תורה דשלכד"א לחולה שאין בו סכנה..... ח
- (ז) קיום מצות עשה בחולה שאין בו סכנה..... ט
- היתר שלכד"א בעצי אשרה..... י
- (ח) דין שלא כדרך הנאה מעבודה זרה..... י
- סיכום שיטת הרמב"ם לדעת רבינו..... יא
- עוד בשיטת הרמב"ם בדין מלקות על הנאה מבב"ח... יא
- בקושיית המל"מ מהא דאין איסור בב"ח חל על איסור חלב..... יא
- שיטת רש"י ותוס' בגדר שלכד"א, ואם מותר לכתחילה יב
- (ט) הטעם דבשר בחלב לא חשיב איסור מוסיף..... יב
- בדברי התוס' בטעם דהמקדש באיסורי הנאה אינה מקודשת..... יג
- בדברי הראשונים שאין בו שו"פ שלא כדרך הנאה..... יג
- (י) דין אפר של שור הנסקל..... יד
- סיכום השיטות והכרעת ההלכה..... טו
- הנאה בנעשה אפר, או נמאס ונעשה פרש..... טו
- (יא) הקולא בספק שלא כדרך הנאה מדין ספקא דרבנן..... טו
- אם צלי בכלל בישול..... טז
- (יב) בדין בשר בחלב שנעשה אפר..... טז
- ראיות מהראשונים דצלי אינו בכלל בישול..... יח
- (יג) ביאור הסוגיא דסנהדרין אם צלי בכלל בישול..... יח
- (יד) בשיטת הר"ן והרשב"א בדין איסור בב"ח דאורייתא בצלי..... יח
- ביאור הסוגיא בפסחים..... כ
- דוחה דברי הפר"ח..... כא
- ישוב נוסף לקראי דויבשלו ובשלת..... כא
- (טו) הכתוב 'ובשלת ואכלת' קאי על פסח או על חגיגת י"ד..... כא
- הטעם שלא כתב 'וצלית ואכלת'..... כב
- (טז) באיזה לשון נקרא חצי מבושל 'נא'..... כב
- עירוי אם אוסר מה"ת בבשר בחלב..... כג
- (יז) ביאור דברי רבינו שיש לדמות צלי לעירוי וכלי שני..... כג
- ישוב הסוגיא דנדריים..... כד
- דין מעושן, ואם יש ללמוד צלי ממנו..... כד

ממה דאפקיה רחמנא לאיסור אכילה בלשון בישול אנו למדין
תרתין, חדא דדוקא דרך בישול, וחדא דאסור אפילו שלא
כדרך הנאחז.

וראיתי לאונקלוס (שמות כג, יט; שם לד, כו; דברים יד, כא) שתרנג

בכולהו לא תבשל 'לא תיכלון',

ולסברתו ו"ל נמנאו תרי קולי

וחד חומרא, תרי קולי דאין

איסור בבישול, ומותר בהנאה,

וחד חומרא דאיסור אכילה

הוי אפילו שלא כדרך בישול.

דאי תימא דסובר דאין אסור

אלא דרך בישול, הוה ליה

למיכתב 'לא תיכלון בשיל',

ועוד אי הוה סביר אונקלוס דמאי דקאמר לא תבשל היינו

בישול ממש, לא הוה מצי לפרושי כולהו תלת קראי באכילה,

והוה ליה לפרושי חד לגופיה לבישול, אלא ודאי דסובר דלא

תבשל דקאמר קרא היינו לא תאכלה. ותמנא דגס (ל)תנא

דבי ר' ישמעאל מוקי לחד לא תבשל לא תאכל, ואי לא

משתמע הכי לא הוה מפיק לה מפשטא, ומעתה דעת

אונקלוס היא שכל האוכל כזית צמר צלצ הגס דהוי שלא

כדרך בישול לוקה ג' מלקיותא.

פו [א] כתוב בתורה וכו'. גרסינן צפרק כל הצפר דף

קט"ו (ע"ב) וז"ל, דבי ר' ישמעאל תנא לא תבשל גדי

בצלצ אמו ג' פעמים, אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור

הנאה ואחד לאיסור בישול, ע"כ. הנה לסברא זו ב' חומרות

וקולא אחת, ב' חומרות

שאסור לבשל הגס שאינו

אוכלא, ואסור בהנאה, וקולא

אחת שאין אסור אפילו

באכילה אלא דרך בישול.

ודיכא לאקשווי דלמא (ד)לקי

באכילה הגס דלא

בשיל ליה בשולי, ומאי דאפיק

ליה קרא בלשון בישול, הוה

דחש רחמנא למימר לא תאכלו בלשון אכילה, דהוה אמינא

דלא לקי אלא אי אכיל ליה דרך הנאה, להכי כתב לא תבשל,

וכדאיתא במס' פסחים דף כ"ה (ע"ב) וז"ל, להכי לא כתב

באכילה בגופו דצפר צלצ לומר שלוקין עליו אפילו שלא

כדרך הנאחז, ע"כ.

הא לא קשיא, דסוף סוף אכילה בלשון בישול אפקה רחמנא,

והיכי מניין לאסור אכילה שלא כדרך בישול, כיון דלא

אשכחן איסור האכילה כל עיקר אלא מלא תבשל. צאופן,

מדכתיב בלשון
בישול ילפינן
תרתין

הלכות בשר בחלב

סימן פו

באיזה בשר נזהג דין בשר בחלב והואך נקרא

בשול. וכו' א סעיפים:

א [א] כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו

שלש פעמים [שמות כג, יט; שם לד, כו; דברים יד,

יפה פרי

עיי"ש, ולפ"ז שפיר שייך לכנות אכילה בשם בישול.
ו. ואף דלעיל כתב רבינו דאם ילפינן מלא תבשל אין איסור
אכילה אלא בכדרך בישול, נראה דזה דווקא לתנא ר'
ישמעאל דס"ל שמשמעות לא תבשל היינו בישול כפשוטו,
ורק מאחר דמיותר קרא דכתיב ג"פ לא תבשל דרשינן דאתי
קרא לאסור אכילה כיון דלא תבשל יכול להתפרש גם לא
תאכל, וכיון שכן אין לאסור אלא בכדרך בישול שבו מיידי
פשטיה דקרא, משא"כ לשיטת האונקלוס לא אמרינן כלל
דלא תבשל פירושו בישול, אלא פירושו לא תבשל דנאמר
בתורה היינו אכילה נדאם היה ס"ל דלא תבשל הוא בישול
ממש לא היה יכול לפרש כל הג' פסוקים על אכילה וכמ"ש
רבינו, וכיון דלשיטתו לא תבשל פירושו לא תאכל, ע"כ
חייב אף שלא בכדרך בישול, והא דאפקה רחמנא בלשון לא
תבשל ולא כתיב לא תאכל בהדיא, היינו כדי לאסור אפי'
שלא כדרך הנאחז וכמ"ש רבינו לעיל.

א. ודלא כשיטת הפר"ח סק"א בדעת אונקלוס שהביא רבינו
להלן, שאין איסור לבשל כלל רק האיסור לאכול בשר בחלב
שנתבשל דרך בישול נוע"ע מש"כ לבאר דברי רבינו ביפה
תואר אות כ']. ב. משום. ג. וכן ביאר בספר החינוך
(ריש מצוה ק"ג). וכן ביאר הפמ"ג (שפ"ד סק"א) בשם רבינו,
ובסגנון זה 'כיון שבא הכתוב בלשון בישול הוה כאילו
אמרה תורה לא תבשל ותאכל, עכ"ל. ועיי' דעת תורה ריש
הסימן. ד. ו'לא תבשל' היינו 'לא תבשל ותאכל' כמו
שכתב הפר"ח סק"א בדעתו עיי"ש. ה. וכאילו לא נכתב
'לא תבשל' אלא 'לא תאכל'. ובמזמור לדוד תמה ע"ד רבינו,
דא"כ למה כתב רחמנא בלשון בישול כלל ומה ענין בישול
לאכילה, אלא צ"ל שגם התרגום מודה דיש איסור בישול,
רק שלא נכנס לבאר כל פרטי האיסור, עכ"ד. ולהמתיק דעת
רבינו י"ל, ע"פ מה שכתב הרש"ש בפסחים (כא, א) דבאכילת
חמץ מקיים שריפת חמץ כי חום הטבעי הוי כאש השורף

יפה תואר

אך באמת נחלקו בזה הרמב"ם בספר המצוות (שורש ספס"ה)
והרמב"ן בהשגות (שם), דשיטת הרמב"ם דאף באיסור שנאמר בו
הרבה לאוין מ"מ אינו לוקה עליהם אלא אחת, ולא נכפלו הלאוין
אלא לחיזוק כדי שידעו שזה עוון גדול מאוד אחר שבאה בו
אזהרה אחר אזהרה (ופעמים שנכפל לרבות בו דברים אחרים, או
ללמד על מקום אחר), והרמב"ן שם חולק עליו וס"ל דלוקה על
כל אחת מהאזהרות. והביא הרמב"ן שם מדברי הרמב"ם בספר
המצוות (ל"ח קע"ט) מה שפירש לשיטתו מימרא דאביי (פסחים מ,

א) כמה לוקין על לאו אחד שנכפל כמה פעמים
ומעתה דעת אונקלוס היא שכל האוכל בשר בחלב הגס
דהוי ש"א בדרך בישול, לוקה ג' מלקיות. פי' דלדעת אונקלוס
כיון דכל הג' פסוקים מייירו באיסור אכילת בשר בחלב, נמצא דיש
ג' לאוין באכילת בשר בחלב, וע"כ באכילה אחת לוקה ג' מלקיות,
וכעין זה מצינו בתוס' תמורה (ב ט ד"ה ופוג) בתירוצם הראשון,
שנקטו בפשיטות דהממיר לוקה שמונים כיון דכתיב ביה ב' לאוין
לא יחליפנו ולא ימיר.

דעת אונקלוס
שנזכר בכל
הפסוקות לא
תאכל

ודע דאיכא סברות טובא בש"ס תנאי ואימוראי דסברי דג' לא תבשל כולו באיסור בישול. רבי שמעון בן יוחאי (שם קטז, ה) תנא בשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה, שנאמר כי עם קדוש וגו' ונאמר להלן ואנשי קודש וגו' מה להלן אסור באכילה וגו', רבינו הקדוש (שם קטז, ז) מפיק לאיסור אכילה בשר בחלב מקרא דלא תאכלנו וימירה וכו', ובהנאה נאמר כאן כי עם קדוש ונאמר להלן לא יהיה קדש וגו', ריש לקיש (שם ע"ה) מפיק ליה מלא תאכלו ממנו נא ובשל מצושליב, מדכפל קרא 'מצושלי' רמז על בישול אחר שאסור באכילה, רב אשי (שם קיד, ז) מפיק ליה מלא תאכל כל תועבה כל שחשבתו לך, ובהנאה כדרכי אצוה [ד]כל מקום שנאמר לא תאכלו וכו', ע"כ. הנה לכל דעות אלו ג' לא תבשל בישול, ולכולהו אין איסור אכילה אלא דרך בישול דוקא, כדמוכח מעקרי הדרשותיו.

נמצינו אומרים לכלל תנאי ואימוראי בשר בחלב אסור באכילה ובהנאה ובבישול, וזאת אונקלוס דסובר

דליכא איסורא בהנאה ולא בבישול, ורשב"י נמי שרי בהנאה, אבל בבישול ליכא מאן דסבר למשרי.

ולבאורה היה נראה לומר להלכה ככולהו אימוראי ורובא דתנאי דסברי ג' לא תבשל לאיסור בישול, ומפיק לאיסור אכילה והנאה מקראי אחרוני, דלא כחנא דבי ר' ישמעאל דאיהו לצד דדריש ג' לא תאכל חד וחד וכו', דהא כללא איהו כל דאימוראי גילו דעתם אזלין בתרייהו, והכא ריש לקיש ורב אשי מפיק לאיסור בשר בחלב מלא תאכלנו [ו]לא תאכל כל תועבה, ולדידהו מוכרח אמה לומר דלא אסרינן ליה אלא כדרך הנאמן. גם לדעת רבי דמפיק ליה מקרא דלא תאכלנו דקאי אבשר בחלב, לא אסיר אלא דרך הנאמן, ואין צריך לומר לרשב"י דלא לקי על ההנאה כל עיקר, וא"כ הגם דאיכא תנא דבי רבי ישמעאל דמפיק לה מלא תבשל חד לאכילה ושמעיו דאסיר אפילו שלא כדרך הנאמן, לא שנקינן דעמיהו דאימוראי בכלליה.

יפה פרי

אלא בדרך בישול. וזו הגם שעדיין היה מקום לומר דאונקלוס ידרוש איסור הנאה מגזירה שוה דרבי הנ"ל, אפשר דס"ל לרבינו דאם היה סובר כן היה מרמו דבר זה בתרגומו [כדרכו בהרבה מקומות להוסיף מילין בקצרה ע"פ דברי חז"ל, בפרט כשהדבר נוגע להלכה], ובפרט שהרי לשיטת רבי גלי לן הגז"ש דכי עם קדוש דכתיב גבי לא תבשל, דלא תבשל גופיה כולל גם איסור הנאה. יז. חד לאיסור אכילה וחד לאיסור הנאה וחד לאיסור בישול. יח. כן כתב רבינו בראשון לציון עמ"ס מגילה (ח, ב) בשם התוס', דהיכא דאמוראים גילו דעתם לא קיימא שום כללא, ובמהדורתנו שם צויין לדברי התוס' בפסחים (מת, א ד"ה רבי) ובקדושין (עט, ב ד"ה והלכתא). וכ"כ רבינו עוד שם בחידושי ביצה (יא, ב בסופו).

ז. אתה לה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו (דברים יד, כא). ח. תהיו לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו (שמות כב, ל). ט. ומותר בהנאה, אף כאן אסור באכילה ומותר בהנאה. י. דכתיב בדם (דברים יב, כה) לא תאכלנו, ופרש"י דלדם לא איצטריך דהא כתיבי קראי טובא, ומוקי ליה לבשר בחלב. יא. בבני ישראל (דברים כג, יח), מה להלן בהנאה אף כאן בהנאה, ופרש"י בעילה הנאה היא. יב. הכתוב בקרבן פסח (שמות יב, ט). יג. פרש"י כל שאסרתי לך לתעבו ולהתרחק ממנו, וכיו"ב פרש"י עה"פ שם (דברים יד, ג). יד. אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע. טו. שהרי בזה הם שוים שיוסד איסור בב"ח נלמד מלא תבשל, רק נחלקו מנין שאם עבר ובישל נאסר באכילה ובהנאה, וכיון שכל האיסור מיוסד על לא תבשל אין אסור

יפה תואר

הוספה על הך דרשא, ולא ציין לדבריו בפרי תואר אלא כמראה מקום שכאן הרחיב בשיטות התנאים והאמוראים במקור דין זה ובכל המסתעף בנפק"מ לדינא ביניהם.

(ג) האם יש שיטה בש"ס שלוקין גם שלא כדרך בישול וא"כ הגם דאיכא תנא דבי רבי ישמעאל דמפיק לה מלא תבשל חד לאכילה ושמעיו דאסיר אפילו שלא כדרך הנאמן, לא שביקנן דעתייהו דאימוראי בכלליה. כדברי רבינו עורר גם בחסדי דוד על התוספתא (מולין פ"ה ס"ג), אך מסיק ג"כ כעין דברי רבינו להלן, דהואיל ודייק הש"ס להביא אחרי דברי האמוראים את הברייתא דתנא דבי ר' ישמעאל, שמע מינה דפסקינן כוותיה דאיסור אכילה נלמד מלא תבשל ואיסורו דווקא בדרך בישול, ואפילו שלא כדרך הנאמן, ודלא כדרשה דרבי דיליף איסור אכילה מלא תאכלנו באם אינו ענין, דלשיטתו נראה ודאי דלקי על האכילה אפילו שלא בדרך בישול ומאי דק רב בדרך הנאה, עיי"ש שהאריך בענין זה.

(וממנו טו:) דאכל פוטיתא לוקה ארבע וכו' שזה מפני כפילות הלאו דלא תשקצו את נפשותיכם וגו', וע"פ זה מדייק הרמב"ן שם דרש"י ובה"ג והשאלות והרי"ף וכל שאר הראשונים שפירשו הגמ' באופן אחר דטעמא משום שיש עליו ארבע לאוין נפרדים, לא ס"ל כהרמב"ם, ונמצא דהרמב"ם יחיד הוא בדבר זה, וע"כ לא חשש רבינו להזכיר שיטתו, וכתב בפשיטות שלאונקלוס לוקה ג'.

(ב) מקור נוסף לאיסור הנאה מבב"ח

ודע דאיכא סברות טובא בש"ס תנאי ואימוראי וכו'. ראוי לציון שרבינו עצמו באור החיים פ"י משפטים (נ, יט) דרש לה לאיסור הנאה מבב"ח מדרשא חדשה, וז"ל: וכפי דרך הפשט טעם סמך לא תבשל וגו', עם הביכורים להאומר (מולין קיד:) בשר בחלב אסור בהנאה, שהוא עיקר ההלכה, נתכוין לסומכו עם הביכורים, להיות שהם אסורים בהנאה, ועיין בספרי פרי תואר, עכ"ל. וראה מה שכתבנו בספרנו כל הכתוב לחיים על האוה"ח שם בביאור דבריו, וכתבנו שם שאין בדברי רבינו בפרי תואר איזה

אפרס פרוטה אע"פ כן לא מקדשא, ודלא כמו שהעלה הר"ן (קידושין סז) דהכל במאי עסקינן לית באפרס שיה פרוטה, דלידיה אדמהדר לפלוגי בסיפא מכרן וקדש בדמיהן וכו' ליפלוג ולימני בדידה ואם באפרס שיעור שיה פרוטה מקודשת, וצתר הכי ליטמועינן מכרן וקדש, (א) [ב] ואחד לאיסור הנאה והוציא אכילה (ד) [ו] ממנה דקמני סתם המקדש צערלה וכו' אינה מקודשת משמע דצכה"ג לא שנה בין רצ למעט. וצענין דינא המקדש צערלה וכו' בשיעור פרוטה דאפרן נראה דמקודשת מספקא.

פז (א) ואחד לאיסור הנאה וכו'. אי לוקין על ההנאה כחצמי בארוכה צפריי פרי חדש אורח חיים בסימן תמ"ג [ס"ק א ד"ה ואומר] צפיעתא דשמיא. ויש לתמוה על תרגום אונקלוס, דכחלו לא תבשל [שמות כג, יט; לד, כו; דברים יד, כא] תרגם לא תכלון. ואולי סבור דבישול שאמר הכתוב היינו דווקא כשאכלו, ואפקיה קרא בלשון בישול, משום דלא אסיר באכילה אלא דרך בישול, וכמו צמורה שלש פעמים לעצור עליו בג' לאוין, וצ"ע:

נמצינו למדין מכל הכתוב, דלהרמב"ם קולא בשאר הנאות באיסורי הנאה חוץ מהאכילה כדרכה דלא לקי, וחומר דכל הנאה חוץ מזו אסורה מדאורייתא, ולדעת התוס' חומר וקולא, חומר דלקי באיסורי הנאה הגם שלא אכלם וכגון שער בשרו בשמן של תרומה וכדומה, וקולא דליכא איסורא דאורייתא בהנאה שלא כדרך הנאות כגון הניח חלב שור הנסקל ע"ג מכמו, ואפילו איסורא דרבנן לא מכרעא ליה דאסיר. וצענין דינא באיסורי הנאה בשלא כדרך הנאות, הנה אותם מציאות דקרו ליה תוס' ורש"י דרך הנאות שוים הם הכמות לענין האיסור, ולא נפקא לן אלא למלקות, ואין צדס רחיה וכו' להטות להאי גיסא או להאי גיסא, וכל כמין דין פטור ממלקות צא. ואותו מציאות דחשבו ליה רש"י ותוס' שלא כדרך הנאות, מטין אלו כדעת התוס' צב דאסור מדרבנן, כפשיטותיה דהר"ן צפ"צ דקידושין (סז) שכתב בפשיטות דאסור מדרבנן, וכל כה"ג אולינן צתר מאן דפשיטא ליה מלחא ולא צתר מאן דאציעא ליה צי. ומעמה לענין חולה שאין בו סכנה שוים הם, דכי היכי דלדעת התוס' ממירין שלא כדרך הנאות צמולה שאין בו סכנה כיון דלא הוי איסורא דרבנן, כמו כן לדעת רמב"ם כדכתיבנא לעיל צד. ובהיכא דאיתיליד לן ספקא ציה צד דאז אי הוי איסורא דבר תורה לחומר ואי הוי דרבנן ספקא דרבנן לקולא צי.

[ב] חר לאיסור הנאה. כתב הרמב"ם (פ"ט מהל' מאכל' א"ה) אפילו שרפו ונעשה אפר אסור ליהנות מאותו

יפה פרי

צב. פי' כאותו תירוצ' בתוס' נולא כהצד שהזכירו שאין אפילו איסור דרבנן, וכדלהלן. צג. היינו התוס' בע"ז המובא לעיל שנסתפקו אם יש בכלל איסור אפילו מדרבנן. צד. דאף שלישיתו יש בו איסור תורה מ"מ מתיר לחולה שאין בו סכנה, כנתבאר לעיל בדברי רבינו. צה. אז תופס הנפק"מ בין הרמב"ם ותוס'.

פח. וכ"כ הרמב"ן והרשב"א והריטב"א שם. פט. מאחר שלדברי הר"ן [והראשונים הנ"ל] מקודשת, ולדברי רבינו אינה מקודשת כיון דטירחא הוא ולא מיזדבנא. צ. דממה נפשך להתוס' הוי כדרך ואסור מה"ת וגם לוקה, ולהרמב"ם שהוא שלא כדרך יש עכ"פ איסור תורה. צא. דמספק איך להכריע במחלוקת הראשונים א"א לנו לחייב מלקות.

יפה תואר

להקל דספקא דרבנן לקולא. והנה זה פשוט שאין כוונת רבינו שהחולה רוצה להתרפא בדבר שהוא ספק איסור הנאה, כגון ספק ערלה בארץ ישראל, ובזה להרמב"ם אין להקל אפילו שלא כדרך הנאות דספקא דאורייתא לחומר, דהא אפילו בודאי ערלה התיר הרמב"ם שלא כדרך הנאות. אלא לכאורה צ"ל שכוונת רבינו שיש ספק אם תועיל רפואה זו להחולה שאין בו סכנה, שאז אין להקל רק להתוס' שהוא ספקא דרבנן.

אלא דיש לעיין איך הקיל רבינו בדבר זה, הרי דבר זה עומד להתברר אח"כ אם יתרפא החולה ע"י רפואה זו או לא, וכבר כתבו הרבה אחרונים דאין מקילין בספקא דרבנן העתיד להתברר, עיין בפמ"ג (אורח חיים פ"ג) ובשו"ע הרב (סע' פ"ה), ובשו"ת בית שלמה (יור"ד פ"ג ס' מ"ג) הוכיח כן מסוגיא דקדושין מה; וע"ע בשו"ת אבני

שעשה כן חשיב שלא כדרך הנאות, או דלא חשיב שלא כדרך הנאות אלא לפי מה שהוא עתה, וכגון בשור הנסקל כל זמן שהוא בעין שאז אין דרך למשוך חלבו ע"ג מכתו אלא לאכלו, אבל לאחר שכבר נעשה אפר דעכשיו דרך הנאות הוא כבר ליהנות מהאפר למה שנהנים מאפר חשיב שפיר דרך הנאות כשנהנה מהאפר כדרכו. והאחרונים דנו הרבה בחקירה זו, עי' צל"ח פסחים (נד, נ) גמ' פ"ל פ"ה (נ"ה) שביאר בזה מחלוקת האמוראי בסוגיא שם, ועוד.

(א) הקולא בספק שלא כדרך הנאה מדין ספקא דרבנן ובהיכא דאיתיליד לן ספקא ביה דאז אי הוי איסורא דבר תורה לחומר ואי הוי דרבנן ספקא דרבנן לקולא. פירוש דלהרמב"ם יש להחמיר דספקא דאורייתא לחומר, ולהתוס' יש

סיכום השיטות
והכרעת ההלכה

הנאה בפעשה
אפר. או נמאס
ונעשה פריש

אפריב, והטעם משום דמנו ליה רבנן בנקבצים. וכתבו המוס' בשלהי תמורה (לג, ד"ה הנשרפין) דטעמא הוא משום דכל דאסרה תמורה הנאה אין נד להיתר הנאה זו ואפילו נשרף, אלא בדבר שזיהוה זו ה' שריפה כיון שנשרף הרי נתקיימה זו מלכותו.

וגררר דה"ה אס נמאס ונעשה פרש דאסור

ליהנות ממנו באיזה אופן שיהיה, ואם אכלו לרפואה בחולה שאין בו סכנה לוקה, כדכתיבנא בס"ק שלפני זה (ד"ה נקטינן

[הא'], ועוד).

אם צלי בכלל בישול

(ב) שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול וכו'. וכלל בישול, דכתיב בפרשת ראה גבי פסח [דברים טו, ו] ובשלת ואכלת, וכן ויבשלו את הפסח בדברי הימים [ג, לה, יג]. ואף בלשון כרייתא נמצא כך, דקמני הלכ קורעו לאחר בישולו ומותר כדאיתא בפרק כל

(ב) [ג] שאינו אסור מן הנשר [פולין קט, ב] ונרש פרק כיצד צולין [פסחים עה, ב], והיינו

לאחר צלייתו. אבל מצאנו להר"ן בסוף פרק כל הנשר [פסח, א ד"ה מנן] אמתניתין דטיפת חלב שכתב דצלי שנאמר כדי

[ג] שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול. כרין לדקדק אי צלי הוא בכלל בישול או לא. הן אמת דמקראי

יפה פרי

צו. ואין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. תוס' שם.

יפה תואר

(י) בדין בשר בחלב שנעשה אפר

כתב הרמב"ם (פ"ט מהל' מאכלא ה"ה) אפילו שרפו ונעשה אפר אסור ליהנות מאותו אפר, והטעם משום דמנו ליה רבנן בנקבצים. יש לעיין האם איסור זה של אפר בב"ח הוא מה"ת או רק מדרבנן. ועיין בדברי רבינו להלן סי' צ"ב סק"ג (ד"ה ואולי דטעמו), שביאר שית הרמב"ם שם דקפילא נכרי מהני לטעום איסורין, אזיל לטעמיה דספקא דאורייתא לחומרא אינו אלא מדרבנן, וכיון שהוא רק איסור דרבנן נאמן הנכרי משום דלא מרע חזקתיה במילתא דעבידא לגלוויא שהרי יטעמנו ישראל אח"כ, וסיים רבינו דלפ"ז היכא שנעשה אפר וא"א לאכלו ולהבחין לא יהיה הנכרי נאמן, עיי"ש. ולכאורה אם איסור האפר הוא רק מדרבנן למה לי לטעימת נכרי כלל, בלא"ה נתיר בספק יש בו טעם משום ספקא דרבנן לקולא, וכמבואר בשו"ע סי' צ"ח ס"ב דספק ששים במידי דרבנן יש להקל, אלא ראייה לכאורה דהאפר אסור מה"ת והו"ל ספקא דאורייתא, ולכן לא הקילו לסמוך על הנכרי במידי דלא עבידא לאגלווי.

והנה הפמ"ג בפתיחה לבב"ח (אוס ג' ד"ה ונשר נמלג) הביא דברי רבינו והסכים עמהם, והשיג מזה על מה שכתב המנחת יעקב בסולת למנחה (כלל פ"ה דין ג') שאם נשרף האפר שרי דנתפרד לחלוות החלב מיניה ואם היה אפשר להפריד כך בלתי שישאר משהו חלב הוה שרי, עיי"ש.

אולם בפלתי סק"ד תמה באמת על הרמב"ם מסברת המנחת יעקב, דאין יאסר מה"ת הלא בבשר בחלב אילו ידוע בבירור שנשחט טעם החלב שרי, והרי לאחר שנעשה אפר בודאי נסחט וכלה טעם החלב, והסיק שבאמת אינו אלא מדרבנן. וע"ע בשאג"א (סי' ע"ד) שכתב דבאינו ראוי לאכילה הו"ל כעפר ופטור גם בבב"ח וכלאי הכרם, וכ"כ ביצועות יעקב (אוס סי' פ"ח סק"ב). וע"ע בשו"ת דברי יציב (אוס סי' ר"ס אות ו').

אכן הפמ"ג (שם, ונשרף הפסחוסת ח"כ פ"ג ד"ה ומה שראו, ונשרף ק"ס ששי סק"ו) העיר שמכאן יהיה ראיה לשיטת הש"ך (סי' ק"ס סק"י) שבשר בחלב נעשה איסור עצמי כגוף האיסור ואפילו באופן שאח"כ נפרד טעם הבשר מהחלב מ"מ נשאר החפצא דאיסורא עיי"ש, ודלא כהט"ז שם סק"ז. אולם בדעת רבינו יש סתירה לכאורה בדין זה עיין להלן סי' צ"ב ריש סק"ה ובסק"ח, ומה שכתבנו ביפה תואר שם אות ו' מדבריו בסי' ק"ה סק"א.

צדק (יו"ד סי' נ"ה וכו'). מיהו בפשטות יתכן שאין זה בגדר עומד להתברר, כי אף אם לא תועיל הרפואה יתכן לתלות הדבר בסיבה אחרת, שהרי בריאות החולה תלויה בהרבה פרטים וסיבות, ולעולם אין זה מוכיח בבירור שהרפואה בהך איסור הנאה אינה מועילה כלום.

ועוד י"ל, דבאמת מצינו מהאחרונים שהקילו בספקא דרבנן אפילו בעומד להתברר, עי' ערך ש"י (אוס סי' ר"ט) שהעיר מהגמ' קדושין הנ"ל דרב הקיל בספקא דרבנן גם באם יתברר אח"כ למפרע כצד האיסור כי עצם הספק מהפכו להיתר גמור, אך חזר ודחה דשם לא קיי"ל כרב עיי"ש, ועכ"פ יש מקום בראש לומר כן בדעת רבינו. ויש להוסיף דרבינו אזיל לטעמיה, דיעויין להלן סי' צ"ב ביפה תואר אות ה', שהוכחנו מדברי רבינו שם, דלהרמב"ם דס"ל דספקא דאורייתא מה"ת לקולא, היינו אפילו עומד להתברר עיי"ש, וסברא הוא לדמות דין ספקא דרבנן לקולא לדין ספקא דאורייתא מה"ת לדעת הרמב"ם, כמו שכתבו האחרונים לכמה ענינים, וכ"כ לעניננו בשו"ת מחנה חיים (ח"ג אה"ע סי' כ"ט) עיי"ש.

באופן אחר יש לפרש דברי רבינו, דבסיוס דבריו לא איירי לענין חולה שאין בו סכנה כלל, רק לענין ליהנות לכתחילה מדבר שהוא ספק איסור הנאה, כגון ספק ערלה בארץ ישראל שאסור בהנאה מספקא דאורייתא, ומ"מ לענין שלא כדרך הנאה לשיטת רש"י ותוס' דשלא כדרך אסור רק מדרבנן הוי ספק דרבנן ולקולא.

א"א דלכאורה תיקשי דהא כללא כילו הפוסקים (ש"ך סי' ק"י נללי ס"ס א"ט) דספק שעיקרו בדאורייתא ושוב נתגלגל אותו הספק לענין דרבנן אין להקל בו כיון שעיקר ספקו נולד בדאורייתא, והכא נמי הרי עיקר הספק הוא בדאורייתא אם הוא מאכל אסור או לא, והגם שנתגלגל לענין שלא כדרך שאיסורו רק מדרבנן לא נוכל להקל.

ויש ליישב ע"פ מה שהביא בפת"ש (על הש"ך נללי ס"ס שס) משו"ת רבי עקיבא איגר (קמא סי' מ"ט) שאם כעת כשאנו באים לדון על הספקא דרבנן אין כבר שום נפק"מ בהספקא דאורייתא רק בהספקא דרבנן, שפיר יש להקל בספקא דרבנן, עיי"ש. ולפ"ז נוכל להעמיד דברי רבינו באופן שכבר אי אפשר ליהנות מהפרי כדרך הנאותו כגון שנעשה אפר וכו', וכל הנידון עליו הוא רק על שלא כדרך הנאה, לזה שפיר דן רבינו להקל בספקא דרבנן.

סימן פז

סעיף א'

- א. בבשר בחלב לוקין בין על בישול ובין על אכילה ובין על הנאה¹, ואפילו שלא כדרך אכילה (כגון שהיה חם ביותר או שעירב בו דבר מר) או שלא כדרך הנאות², ולכן אפילו לחולה שאין בו סכנה לא הותר בשר בחלב שלא כדרך הנאה³. (ס"ק א')
- ב. איסור הנאה הוא גם אם נמאס ונעשה פרש⁴, ולוקה עליו, ואפילו באכלו לרפואה⁵. (ס"ק ב')
- ג. וכן אפילו נשרף ונעשה אפר אסור בהנאה מן התורה⁶. (שם)
- ד. צליה ואפי' צלי קדר, וטיגון, וכן עירווי מכלי ראשון דמבליע בכדי קליפה⁷, וכן בכלי שני שהיך סולדת בו דמבליע בכדי קליפה⁸, אינם בכלל בישול⁹ האסור מדאורייתא בבשר וחלב¹⁰. ועיין להלן סעיף ו' דין המעושן והמבושל בחמי טבריה. (ס"ק ג')

7. ומשמע דדוקא במערה חם ע"ג צונן דאינו אוסר אלא כ"ק, אבל אם מערה צונן ע"ג חם אף כשאינו ע"ג האש דקיי"ל בסי' צ"א ס"ד דתתאה גבר ואוסר כולו, הוי שפיר בכלל בשר בחלב דאורייתא, וכ"ש כששניהם חמים.

8. כמו שנקט רבינו לקמן סי' ק"ה סק"ו, ודלא כהמחבר והרמ"א שם ולעיל סי' ס"ח סי"ג. ועיין מש"כ ביפה תואר אות י"ז.

9. וכן נקט החו"ד סק"א. וע"ע בדרכ"ת סק"ג בהרחבה בשיטות הפוסקים בדין צלי, ושם סק"ז בדין עירווי, ושם סק"ח בדין טיגון. ועיין מה שכתבנו ביפה תואר אות י"ד בשיטות הראשונים בזה. וראה עוד ביפה פרי הערה צ"ט דשיטת רבינו שאם צלי בכלל בישול כ"ש טיגון, ושכ"כ כמה פוסקים, ודלא כמשמעות הפמ"ג שחילק ביניהם, עיי"ש.

ובפמ"ג סי' צ"ד שפ"ד ס"ק כ"ח כתב לדייק מדברי רבינו דה"ה בחתך בשר רותח בסכין חולבת דקיי"ל שנאסר כולו, לא הוי מן התורה.

10. ודלא כהפר"ח דס"ל דטיגון וצליה ועירווי הוי בכלל בישול בשר בחלב דאורייתא. וע"ע בפת"ש סק"ג ובפמ"ג מש"ז סק"א שהביאו בשם כמה אחרונים שחילקו בזה בין צליה לטיגון, ורבינו אינו מחלק בכ"ז.

1. וביאר רבינו כן גם בדעת הרמב"ם, ובדרכ"ת סק"ח הביא שגם הפלתי סק"ג כתב כרבינו. וזה דלא כהמשנה למלך (פ"ה מהל' יסודי התורה ה"ח) שאין לוקין על הנאת בב"ח לדעת הרמב"ם. גם הפת"ש סק"ב פשיטא ליה דשיטת הרמב"ם היא גם בבב"ח, ולא הביא דברי רבינו.

2. כן הוכיח רבינו מלשון הרמב"ם בפרק י"ד מהל' מאכלות אסורות ה"י.

3. משא"כ בשאר איסורין שמותרים לחולה שאין בו סכנה כמבואר ברמב"ם (הל' יסודי התורה הנ"ל), ועיין להלן בפסקים בענינים שונים בהרחבה בזה.

4. דכל שאסרה התורה בהנאה אין שום צד להתיר בו הנאה.

5. וביפה תואר אות י"ב הבאנו מהמנחת יעקב בסולת למנחה (כלל פ"ה דין ג') והשאג"א (סי' ע"ד) והישועות יעקב (או"ח סי' תרי"ב סק"א) שכתבו דבאינו ראוי לאכילה הו"ל כעפר ופטור גם בבשר בחלב וכלאי הכרם, ועיי"ש מה שביארנו בשורש פלוגתתם.

6. כן משמע מהמשך דברי רבינו שהשוה דין נמאס ונעשה פרש שלוקה, לדין נעשה אפר, וכן דייקנו ביפה תואר אות י"ב מדברי רבינו סי' צ"ב סק"ג.

- ה. אסור לשרות בשר בחלב, דמדרבנן אסרו בכל אופן שנותנים טעם זה בזה כעין בישול. ועיין בהערה י'. (ס"ק ד')
- ו. כל בשר בחלב שאין בו איסור דאורייתא מותר בהנאה, ואפילו בצליה שיש בו עיקר מדאורייתא (כי סו"ס הוא בכלל בישול לכמה ענינים)¹². (ס"ק ו')

סעיף ג'

- ז. בשר טמאה בחלב טהורה וכן להיפוך אין דין בשר בחלב כלל אפילו מדרבנן, ואף לא לחומרא לומר בזה דין חנ"נ ודין חתיכה הראויה להתכבד¹³. (ס"ק ז')
- ח. בבשר חיה ועוף אין איסור בישול דרבנן, וכן בכל בשר בחלב שאיסורו מדרבנן אין בו איסור בישול¹⁴. (ס"ק ח')
- ט. האוכל בשר עוף עם חלב שקדים, היות שהוא רק איסור דרבנן ויש מי שמתיר לגמרי, יש לחוש בו מפני למראית עין מבבשר בהמה, וכיון דיכול לתקן בלא טירחה לכתחילה יש להניח שם שקדים¹⁵, ובדיעבד אין לאסור. (ס"ק ט')
- י. אבל אין איסור לבשל בשר חיה בחלב או בשר טמאה בחלב טהורה¹⁶ משום מראית עין, דמאחר שהדבר ידוע שיש מיני בשר המותרים בבישול, כגון בשר חיה וטמאה, יתלו בהם ולא באיסור¹⁷. (ס"ק ט' - י"א)

11. ראה מש"כ ביפה תואר אות כ' בישוב הערת הדרכי תשובה (סי' צ"א ס"ק צ"ז) בסתירת דברי רבינו לדבריו בסי' צ"א ס"ק י"ז, ששם התיר לשרות בב"ח כל שאין דעתו לאכלו, וצידדנו ליישב דהכא נמי לא אסר את השריה אלא בדעתו לאכלו, אבל כשאין דעתו לאכלו שרי, אי נמי שגם בדעתו לאכלו אסור שמא ימלך ויאכלנו אבל כשודאי לא יאכלנו כגון שהוא של גוי ובדיל מיניה לא גזרו.
- ועיי"ש שהבאנו מהכף החיים (שם סקע"ג) שכתב דמשמעות הב"י והשו"ע שם דאין לכבש לכתחילה בב"ח, ודלא כדברי רבינו בסי' צ"א הנ"ל שכתב דשרי לכתחילה. ומאידך ראה בשו"ת דברי שלום (מזרחי, ח"ו יור"ד סי' כ"ז) שהאריך בדין זה ובדברי רבינו בב' המקומות, והעלה שהעיקר כדברי רבינו בסי' צ"א, והביא כן מעוד פוסקים.
12. כן כתב רבינו בדעת הרמ"א, ובדעת הב"י נסתפק בזה, ומ"מ מכריע לדינא להקל, דבשל סופרים הלך אחר המיקל.
13. וכמסקנת הש"ך והט"ז והפר"ח, ודלא כהדרישה והב"ח.
14. וכ"כ אף בדעת הרמב"ם והרשב"א, ודלא כהב"ח שמפרש בדעתם שאסרו, ונקט כן להלכה לאסור בבישול. ועי' זבחי צדק סקט"ז.
15. וכ"כ המהרש"ל והט"ז והש"ך ודלא כהרמ"א. ובפר"ח סק"ז העלה כדעת הרמ"א. וע"ע דרכ"ת סקמ"ה וזבחי צדק סקי"ט בשיטות הפוסקים בזה.
16. ודלא כהרמ"א שכתב לאסור בזה.
17. ועיין מש"כ ביפה תואר אות כ"ג דמשמעות רבינו כאן ובסק"י דאין להתיר בישול חלב אשה מטעם תליה בחלב טמאה, והבאנו מחלוקת האחרונים בכיוצא בזה אם מותר להניח שקדים בצד חלב אשה להוציא ממראית העין, דבחגורת שמואל על הלבוש כאן התיר בזה, ומרעק"א משמע להחמיר. ועיי"ש משנ"ת בשיטת רבינו בזה.